

**DENGE VE
DENETLEME
AĞI**

BİRARADA.ORG

**Demokrasi
BAROMETRESİ**

POLİTİKA BELGESİ NO: 17

31 Ekim 2014

“MAKUL ŞÜPHE” KEYFİ UYGULAMALARA YOL AÇAR MI?

472 sayılı “Hakimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” şu anda TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi) Adalet Komisyonu’ndadır. Kanun teklifine ilişkin kamuoyunda en çok tartışılan hususlardan bir tanesi, teklifde yer alan “makul şüphe” kavramıdır. “Makul şüphe” kriteri ceza muhakemesinde bir suçun şüphelisi veya sanığı hakkında arama yapabilmek için aranan bir ölçüttür.

Şubat 2014 yılında yapılan değişikliğe kadar Ceza Muhakemesi Kanununun 116. maddesinde arama bakımından “**makul şüphe**” kriteri aranmaktaydı. Bu tarihten sonra maddede yapılan değişiklikle bu kriter “**somut olaylara dayanan kuvvetli şüphe**” haline getirilmiştir. Böylece arama işlemine başvurma işleminin teorik olarak zorlaştırılması hedeflenmiştir. Nitekim yedi aylık süre içinde bu değişikliğin yerinde olmadığı dile getirilerek tekrar eski kritere dönmek için yeni bir kanun değişikliği teklif edilmiştir.

“Makul şüphe” kriteri, ceza soruşturmasının bir ölçütüdür. Soruşturmayı kolaylaştırmaya yönelik bir değişiklik olup olmadığı ya da bunun gerekliliği, ceza usul hukukçularının alanıdır. Ancak 17 Ekim 2014 tarihinde, kanun teklifi daha yasalasmadan, uygulanmaya başlandığına dair medyaya yansıyan haberler kamuoyunu rahatsız etmiş, kanun tasarısının mahiyeti ile ilgili soru işaretlerine yol açmıştır. Daha yasalasmadan bir kanun teklifine dayanarak alındığı iddia edilen hakim kararı, teklifin, yasalasıldığı taktirde **keyfi uygulamaların ve ihlallerin önünü açabileceği** olasılığını akıllara getirmiştir.

Denge ve Denetleme Ağı Olarak Çözüm Önerilerimiz

• Hepimizi birebir ilgilendiren ancak diğer taraftan da çok hassas ve karmaşık olan bu konunun **geniş bir katılımla tartışılması gerektiğine** inanıyoruz. Bu kanun teklifi, Anayasa Komisyonu’nda görüşülürken farklı kesimlerden ceza usul hukukçularının ve konunun uzmanlarının da görüşleri alınarak **yasa yapma süreci katılımcı bir şekilde işletilmelidir**.

• Yedi ay arayla birbirine tamamen zıt iki yargı paketi TBMM’ye gelmiştir. İlk paketle yapılan değişikliğin, **Avrupa Birliği reformları** kapsamında yapıldığı söylenmişti. İkinci paket ise, yasada eski uygulamaya dönülmesi hedeflenen bir kanun teklifini içermektedir. Öncelikle,

reform süreci kapsamında getirilen bir uygulamanın, sürdürülmemek, geri adım atılması üzüntü vericidir. Bu çelişki, toplumda soru işaretlerine yol açtığı gibi, **hukuki istikrar, öngörülebilirlik ve güvenilirlik ilkelerinin** de zarar görmesine sebep olmuştur. Bu kanun teklifinin, **nasıl bir toplumsal ihtiyaç arz ettiği kamuoyuna anlatılmalıdır**.

• İlgili kanun teklifinin yasalasması halinde, **oluşabilecek keyfi uygulamalar ve ihlallere** yol açabilecek pratiklerin yaşanması durumunda, gerekli yargı yollarına başvurma hakkı işletilmeli, bu keyfi uygulamalardan sorumlu yargı mensupları ve kolluk memurları ile ilgili adli ve idari soruşturmalar etkin bir şekilde yürütülmelidir. Bu bağlamda uzun süredir gündemde olan **kolluk şikayet mekanizması eşzamanlı** olarak hayata geçirilmelidir.

• İlgili kanun teklifi yine bir torba kanun teklifiyle Adalet Komisyonu’na gelmiştir. Torba kanun denilen uygulama, çoğunlukla, birbiriyle direk ilişkisi olmayan, pek çok mühim konunun aynı yasa teklifine eklenerek yasalasmasıdır. TBMM bundan sonra **demokratik bir yasa yapım süreci olmayan torba yasa düzenlemelerine son vermelidir**.

Sonnolar

1. *Bazı ceza muhakemesi işlemlerine başvurmak için suç şüphesinin belli bir yoğunluğa ulaşması aranmaktadır. Örneğin bir kişi hakkında savcının soruşturmaya başlayabilmesi için “basit şüphe” yeterli iken, bu kişi hakkında kamu davası açmak için “yeterli şüphe”, tutuklama kararı verilebilmesi için “kuvvetli şüphe” aranmaktadır. Makul şüphe ise bir suçun şüphelisi veya sanığının üzerinin, aracının, işyerinin veya konutunun aranabilmesi için aranan bir şüphe derecesidir.*
2. *“Yasa Çıkmadan Makul Şüphe İle Arama ve Gözaltı”, http://www.radikal.com.tr/turkiye/yasa_cikmadan_makul_suphe_ile_arama_ve_gozalti-1219373*